

Inštitut za mladinsko participacijo,
zdravje in trajnostni razvoj

PARTNERSTVO ZA
OKOLJE IN ZDRAVJE

Za: Simon Zajc, minister za okolje in prostor RS

Kp: Aleš Šabeder, minister za zdravje RS

Ljubljana, 1. 3. 2020

Zadeva: Priporočila za izboljšanje kvalitete zraka, povezana z zdravjem: Svet za okolje, 5. marca 2020

Spoštovani g. minister Simon Zajc,

na vas se obračamo v imenu Inštituta za mladinsko participacijo, zdravje in trajnostni razvoj - organizacije, ki stremi k bolj zdravemu okolju - tako naravnem, kot tudi družbenem, glede na prihajajoče srečanje Sveta za okolje Evropske Unije, 5. marca, ko boste razpravljali o ugotovitvah Sveta o *izboljšanju kakovosti zraka*.

Trenutno je dostopnih 71.000 medicinskih raziskav, ki dokazujejo negativni vpliv onesnaževal zraka na zdravje ljudi¹. Onesnaženost zraka je prvi okoljski vzrok prezgodnje smrti v Evropski Uniji, saj vpliva na kar 400.000 prezgodnjih smrti na leto² - v Sloveniji 1700³. Prav tako je onesnažen zrak glavni dejavnik tveganja za obolenje⁴ za najbolj pogostimi kroničnimi boleznimi, ki vključujejo rakava in srčno-žilna obolenja ter bolezni dihal. Nove raziskave tudi dokazujejo povezavo med onesnaženim zrakom in debelostjo, diabetesom ter nevrološkimi obolenji. Še posebej so izpostavljeni predstavniki ranljivih skupin, tj. otroci, starejši od 65 let, socialno-ekonomsko šibki in že oboleli. Zdravstveni zunanji stroški, ki nastanejo zaradi onesnaženega zraka kot posledica cestnega prometa, v Sloveniji letno znašajo 452 milijonov €. Z ambicioznim načrtom zmanjševanja onesnaženosti zraka zaradi cestnega prometa bi Slovenija do 2030 lahko prihranila kar 82 milijonov €.³

- 1. Potreben je celosten izračun stroškov zdravstvenih storitev, nastalih v povezavi z onesnaženostjo zraka.** Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) so tovrstni stroški za evropska mesta in družbo, tako ekonomski kot tudi človeški, ogromni - znašajo namreč več kot trilijon EUR na leto.⁵ Študija primera cestnega prometa v povezavi s stroški zdravstvenih storitev prikazuje, da je možno izračunati vpliv onesnaženosti zraka na zdravstvo.³

2. **Večina evropske populacije živi v mestih.** Emisije dizelskega goriva, še posebej tistega, ki izvirajo iz cestnega prometa, v večini znatno prispevajo k nastalim zdravstvenim stroškom v povezavi z onesnaženim zrakom.⁶ Več kot 40 % emisij dušikovih oksidov (NOx) izvira iz cestnega prometa, od tega so za približno polovico NOx emisij odgovorna dizelska vozila.⁷ Še več, nedavne raziskave potrjujejo, da nova dizelska vozila prispevajo ogromne količine ultrafinih delcev, ki vplivajo na razvoj rakavih obolenj.⁸
3. **Zmanjšana in bolj učinkovita živilska proizvodnja bi lahko vplivala na zmanjševanje emisij v kmetijstvu, vključno z amoniakom.** Na zmanjšanje amoniakovih emisij namreč vplivajo višji standardi za dobrobit rejnih živali, uporabe antibiotikov in ekološkega kmetijstva ter ravnanje po principu krožnega gospodarstva. Prav tako Evropska agencija za okolje (EEA) izpostavlja povezavo med zmanjšanjem proizvodnje mesa in zmanjšanjem onesnaženosti zraka.⁹

Zato smo za reševanje opisanih izzivov identificirali tri priporočila:

1. V pripravo presoje vpliva onesnaženega zraka je **potrebno vključiti tudi analize stroškov zdravstvenih storitev**, nastalih zaradi onesnaženega zraka.
2. Spodbuditi mesta, da implementirajo ukrepe, s katerimi bodo **omejila vpliv transporta na onesnaženost zraka in zdravje prebivalcev**.
3. Upoštevati je **potrebno vlogo zmanjševanja in izboljšanja živilske proizvodnje na zmanjševanje zdravju škodljivih kmetijskih emisij**, vključno z amoniakom.

Na Inštitutu za mladinsko participacijo, zdravje in trajnostni razvoj se veselimo sodelovanja z vami - tako med vsebinsko pripravo s področja kakovosti zraka za sejo Sveta okolja kot tudi pri vašem nadaljnjem prizadevanju za bolj zdrav planet in ljudi.

S spoštovanjem,

Tomaž Gorenc,
direktor IMZTR

---

1 European Respiratory Society: The Health Impact of Air Pollution An expert report of the International Society for Environmental Epidemiology (ISEE) and the European Respiratory Society (ERS), 2019

<https://ers.app.box.com/s/81rilw1uyrj8kv24caowsy2hf7dv8nuz>

2 European Environment Agency (EEA). Air quality in Europe — 2019 report . EEA Report No 10/2019

<https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>

3 European Public Health Alliance (EPHA). Health impacts and costs of diesel emissions in the EU.

<https://epha.org/ce-delft-health-impacts-costs-diesel-emissions-eu/>

4 World Health Organization (WHO) – Regional office for Europe. Review of evidence on health aspects of air pollution –REVIHAAP Project Technical Report – 2013.

http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0004/193108/REVIHAAP-Final-technical-report-final-version.pdf?ua=1

5 World Health Organization Regional Office for Europe (2015), Economic cost of the health impact of air pollution in Europe, 2015.

Available from: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0004/276772/Economic-cost-health-impact-air-pollution-en.pdf

6 Hurston, G and Newman, J.D., The Lancet, Walking to a pathway for cardiovascular effects of air pollution, Volume 391, No. 10118, p339–349, 27 January 2018

7 Anenberg, S. et al, Nature, letter : Impacts and mitigation of excess diesel-related NOx emissions in 11 major vehicle markets, Nature volume 545, pages 467–471 (25 May 2017)

8 <https://www.transportenvironment.org/news/new-diesel-cars-linked-tiny-cancer-causing-particles-are-invisible-law>

9 European Environmental Agency (EEA). State and Outlook 2020 report. <https://www.eea.europa.eu/soer-2020>